

gatóerővel hatott rá a katolicizmus liturgiai kelléktára, drámai felépítettsége, elfojtástechnikája, továbbá miként kedvelte meg később a keleti vallásokat, s miként befolyásolták azok világnézetét, megerősítve benne a feltétlen élet- és létigenlés rendíthetetlen hitét. Krisztus elbukó alakjában felismeri a feltámadásban megmutakozó győztest, sorspéldázatában pedig élet és halál dualizmusának felsőbbrendű kultuszát.

Egy nem mindennapi életutat és művészi pályát bejáró egyéniség tanítani képes könyvét tette le Hermann Nitsch, amelyben nem alibikeres az őt ért támadások ellenében, hanem a szeretet és az életigenlés mindent átható bölcséletét adja közre – magyarul is élvezhetően.

SZOMBATHY BÁLINT

(Fordította Adamik Lajos, *Metronóm*
Kiadó, Budapest, 2004, 200 oldal, 3000 Ft)

Maki-e

**19. századi japán lakk-
művészet a Hopp Ferenc
Kelet-Ázsiai Művészeti
Múzeum gyűjteményéből**

2005 Japán és az Európai Unió, Japán és Magyarország kulturális és gazdasági cserekapcsolatainak éve, mely a kölcsönös ipari és kereskedel-

mi előnyök mellett elsősorban a két földrész eltérő civilizációjának egymással való megismertetésével kecsegtet. Különböző rendezvényeken mutatkozhat be itthon is a japán civilizáció: október közepétől egy hónapig Hokusai és Hiroshige fametszetei lesznek láthatók a Magyar Nemzeti Galériában, egy okinawai zene- és táncegyüttes lép fel a Millenáris Parkban, s szintén októberben bunraku-előadást tartanak a Vidám Színpadon. Hazai gyűjteményeink közül a legjelentősebb távol-keleti anyag az Iparművészeti Múzeum Hopp Ferenc Múzeumának kelet-ázsiai gyűjteményében található. Erre az alkalomra az igen gazdag japán vonatkozású anyagból az egyik legszebb kollekcióból készített válogatást, az Edo- és a Meiji-korszak lakkművészeti műtárgyait állították ki.

A maki-e, azaz „felszórt kép” tulajdonképpen azt a technikát jelenti, amellyel a kiállított tárgyak díszítése készül. A lakk egy távol-keleti növény családjából származó nedve, amit sokféle alaptól (fa, bambusz, kerámia, bőr, fém stb.) készült tárgyra visznek fel több rétegben, miáltal végtermékként egy igen erős, a környezeti hatásoknak nagy mértékben ellenálló felület jön létre; ez tulajdonképpen magát a tárgyat konzerválja, hosszú életűvé téve azt. Végül a legfelső lakkrétegre mintát rajzolnak, s nedves bambuszcsőből aranyporral hintik meg. A díszítést ki lehet egészíteni különféle berakásokkal gyöngy-

ből, elefántcsontból, aranyfüstből, s így olyan dekoratív, szín- s formagazdag felületek és eszközök hozhatók létre, amelyek szinte elvesztik hétköznapi használati jellegüket, és befejezésüktől különleges műtárgy funkciójában léteznek tovább. Ilyen tárgyak a 16. században jelentek meg Európában, s a 17. századtól terjedtek el és váltak általánosan ismertté; egy-egy értékes és szép darabért királyi és főúri gyűjtők nagy összegeket fizettek, s kastélyaik, palotáik távol-keleti terméinek ritkaságaiként őrizték őket.

A tárlaton több mint 250, főként 19. századi maki-e tárgy látható négy teremben, de a kiállítás már tulajdonképpen az emeleti előtérben megkezdődik. Itt találhatók ugyanis a maki-e lakktárgyak készítésének alapanyagai, eszközei, továbbá – mivel magának a technikának több változata van – a legfontosabb alapozó és díszítő fajták szemlélhetők meg az egymást követő fázisokat felsorakoztató tárgyaknak köszönhetően.

A kiállítás első, impozáns termében egy korabeli paravánmásolat előtt késő Edo-kori tárgyakból álló válogatás mutatja be a lakk sokoldalú felhasználási lehetőségét, valamint a hagyományos tárgytípusokat és motívumkincset: láthatók itt például hordozható buddhista házioltárok szekrényei, kardhüvelyek, kelengyekészletek és női kozmetikai felszerelés darabjai. A má-

sodik és harmadik terem főleg a 19. század második felének lakkművészetéből válogat, kiemelve a korábbi, Edo-hagyományok és az újító törekvések egymásra hatását. Ide kerültek azok a lakktárgy-fajták is, melyek a 19. század második felében s a századfordulón a japán műkereskedelemben leginkább keresettek voltak, s különösen vonzónak bizonyultak a külföldiek számára. A válogatásnak a Japánban használatos és az exportra szánt sokféle doboztípus bemutatása az egyik rendező elve. A közkedvelt inrók (öv mögött viselt, többrekeszes orvosságos dobozkák), fésűk, hajtűk könnyen szállíthatók voltak, emellett finom, igényes kidolgozásuk elbűvölte a nyugatiakat, akárcsak motívumaik gazdag tematikai változatossága. A második teremben láthatók a hagyományos teaszertartásokhoz használt kellékek is. A negyedik terem berendezése egy 1890-es évekbeli jokohamai műkereskedés hangulatát varázsolja a látogatók elé.

A tárlatnak készül a részletes tárgyleírásokat tartalmazó, áttekinthető és összefoglaló katalógusa is, amely az elmélyült tanulmányozást a kiállítás bezárulta után is lehetővé fogja tenni.

BUDA ATTILA

(Budapest, Andrássy út 103. A kiállítás október 15-ig tekinthető meg.)